

Голуб А. Є., студентка,
Юридичний факультет,
Хмельницький університет
управління та права, м. Хмельницький
Науковий керівник: Плисюк Н.М., к.ю.н., доцент

УМИСНЕ ВБИВСТВО, ВЧИНЕНЕ НА ЗАМОВЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Вбивство на замовлення стало досить розповсюдженим у політичних реаліях не тільки світу, але й у світлі останніх новин, і в Україні. Тому дослідження кваліфікації такого злочину є як ніколи актуальним.

На сьогоднішній день Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 07.02.2003 «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи» говорить, що умисне вбивство вчинене на замовлення (п. 11 ч. 2 ст. 115 КК), – це умисне позбавлення життя потерпілого, здійснене особою (виконавцем) за дорученням іншої особи (замовника). Будь-який злочин має свою специфіку, не виключенням є і вбивство на замовлення. По суті, вчиненню злочину передуює не просто підготовка до злочину, а й відокремлена підстадія підготовки – угода замовника і виконавця, що є певним вираженням стадії пошуку співучасників в межах підготовки до злочину. Хоча і для інших злочинів є характерним пошук співучасників, у вбивстві на замовлення це носить зовсім інший характер, що і відрізняє такий злочин від простого вбивства, вчиненого у співучасті. Такі відносини між виконавцем і замовником носять майже цивільно-правовий характер, адже існує угода, змістом якої є право замовника вимагати від виконавця вчинення певних дій і обов'язок оплатити вказані дії, а обов'язком виконавця є, по суті своїй, надання послуги.

Отже, першою характерною особливістю вбивств, вчинених на замовлення, є саме ця угода, що надає такому злочину певний «договірний» характер. Під умисним вбивством, вчиненим на замовлення на думку В.Я. Горбачевського, розуміється позбавлення життя людини внаслідок угоди, досягнутої між двома сторонами, при цьому дана угода має містити усі елементи цивільно-правової угоди (предмет угоди, сторони угоди та зміст угоди) [2, с. 120].

Далі ця «договірна» ознака вирізняє наступну ознаку таких злочинів – особливий суб'єктний склад. Вбивство, вчинене на замовлення, по суті, має всі ознаки злочину, вчиненого у співучасті: є організатор-замовник вбивства, він же і підбурювач, є виконавець, якого іноді у відповідній літературі детективно-розважального характеру та в сюжетах ЗМІ називають кіллером. Проте саме такий особливий зв'язок між суб'єктами,

як вже зазначалось, є ознакою, що вирізняє такі вбивства серед інших злочинів, вчинених у співучасті. Насправді, цей аспект на стадії кваліфікації є вирішальним для подальшого кримінального процесу загалом. Законодавець не дарма виділив вбивство, вчинене на замовлення, від вбивства, вчиненого у співучасті, адже такому злочину властива особлива підготовка, що визначає такі дії навіть більш аморальними, ніж звичайна співучасть. Тому для правильної кваліфікації службова особа має встановити такий зв'язок між суб'єктами.

Суб'єктивна сторона, поміж іншого також характеризується певними особливою ознакою: виною у формі прямого умислу, тобто винні особи прямо передбачають і бажають настання наслідків у вигляді смерті особи. Крім цього суб'єктивна сторона такого складу злочину може характеризуватися метою так мотивом, які хоч і не впливають на кваліфікацію, проте мають місце у таких злочинах і є важливими для призначення покарання.

Зазвичай, мотив може бути корисливим чи особистим: вбивство особи, що заважає замовнику у вчиненні певних дій, отриманні будь-якої вигоди майнового чи немайнового характеру, тощо. Ця теза також утверджується такими науковцями, як П. Пилипчук та М. Мельник, які визначають, що під вбивством на замовлення треба розуміти таке вбивство, яке вчиняється виконавцем за дорученням особи (групи осіб), заінтересованої у позбавленні потерпілого життя, з метою одержання від замовника чи уповноваженої ним особи (осіб) за виконання замовлення певних вигод матеріального чи нематеріального характеру або з метою недопущення вчинення цими особами певних дій не на його користь [3, с. 33].

Так, наприклад, С. Бережний визначає, що до 90-х рр. ХХ століття умисні вбивства, вчинені на замовлення, були рідкісним явищем і пов'язувалися з міжособистісними стосунками (ревнощі, помста, особиста антипатія тощо), тобто вчинялися переважно на побутовому ґрунті. Істотні соціально-економічні зміни, що сталися в країні у 90-х – 2000 рр., та різка зміна матеріального становища громадян зумовили суттєве зростання кількості вбивств з корисливих мотивів. Протягом останнього десятиліття майже половина умисних вбивств вчиняються безпосередньо з корисливою мотивацією або поєднуються з нею [1, с. 106].

Також, як свідчить практика розповсюджених політичних вбивств, вчинених на замовлення, метою серед іншого може бути перешкодження розголошенню потерпілим певної небажаної для замовника чи інших осіб інформації.

Отже, наразі для відмежування вбивства, вчиненого на замовлення, від інших видів умисних вбивств з кваліфікуючими ознаками та встановлення правильної кваліфікації, слід опиратися на судову практику та особливості, виокремлені в доктрині кримінального права, адже ні

Пленум Верховного Суду України, ні Кримінальний кодекс України, не вирізняють у своїх текстах вказаних ознак та особливостей.

Література

1. Бережний С. Умисні вбивства на замовлення: історично-правовий аспект / С. Бережний // Слово Національної школи правосуддя України. – 2013. – № 3(4). – С. 105-111.

2. Горбачевський В.Я. Вбивства на замовлення: кримінологічні ознаки [текст] / В.Я. Горбачевський // Науковий вісник Української академії внутрішніх справ. – 1998. – № 1. – С. 117-129.

3. Пилипчук П. Проблеми кваліфікації умисного вбивства, вчиненого на замовлення / П. Пилипчук, М. Мельник // Право України. – 1999. – № 2. – С. 31-35.

4. Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я людини: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.04.1994 № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-94>.

УДК 343(043.2)

Григун М.В., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Катеринчук К.В., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ ВИПРАВДАНОГО РИЗИКУ І КРАЙНЬОЇ НЕОБХІДНОСТІ

Зміни в суспільному житті створюють об'єктивні умови для широкого висування соціально-значущих ініціатив, розширення видів діяльності, спрямованих на досягнення нових цілей та практичних засобів для задоволення потреб людей. При цьому людська діяльність в багатьох сферах незмінно сполучена з ризиком.

В науці кримінального права нема чіткого кримінально-правового визначення ризику як обставини, що виключає злочинність діяння. Аналіз кримінально-правового аспекту ризику ускладнюється тим, що в юридичній літературі і законодавстві термін «ризик» використовується для позначення різних правових явищ. Крім того, багатогранність цього поняття, його різне етимологічне значення викликає численні і найчастіше суперечливі тлумачення, що приводить до розбіжності серед юристів у питаннях формулювання підстав правомірності заподіяння шкоди при ризику.

Діяння пов'язане з ризиком, має спільні риси з крайньою необхідністю, які є характерними для цієї обставини.